

A megrendelések vagy közvetlenül a társulati titkárnál — Budapest, VIII. ker. zerge-utca, főreáltanoda — eszközölhetők, vagy pedig könyvárusi úton, Rosenbergtestvérek bizománya útján — takarékpénztári épület — s a mielőbbi megrendelés annál is inkább ajánlatos, miután a még rendelkezésre álló példányok száma már nem igen nagy.

A biharmegyei orvos-, gyógyszerész- és természettudományi egyesület f. évi közgyűlésén havonként kétszer megjelenő népszerű természettudományi folyóirat megindítását határozta el s e folyóiraatra „Természettudományi-Szemle“ cím alatt előfizetést hirdet. A folyóirat 1. száma jul. 1-jén jelent meg s havonként kétszer, 1—1½ iven fog megjelenni. Előfizetési ára félévre 2 frt.

Megjelent a m. kir. földtani intézet évkönyve IV. kötetének II. füzeté. Tartalma: Brachydiastematherium tansilvaicum Bkh. et Maty. egy új pachyderma nem Erdély eocen rétegeiből.

Böckh Jánostól.

2 (kettes) könyomatu táblával.

A 3-ik kötet utolsó füzeté véglegesen csak a f. év októberében elenik meg s így a tagtársaknak csak akkor küldhető szét.

A szóban forgó füzet még e hó folytán fog szétküldetni mindazon társulati tagoknak, kik kötelezettségüknek ez évre már eleget tettek.

VEGYESEK.

Külföldi természettudósok évről-évre többen jönnek honunkba, az idén is keresztül utazott már több, de vannak, kik hosszabb időt is szentelnek honunk tanulmányozására. Ezek közé tartozik Judd ur angol geolog, ki Skótia nyugati szigetein a kialudt vulkánokat részletesen tanulmányozván, összehasonlítás végett Magyarország trachyt-képleteit vizsgálja. Budapesten vagy 8 napot töltött a gyűjtemények tanulmányozásával, különösen az egyetemi ásványtani intézetben, hol anyag ilyen tanulmányokra igen bőven van; sőt Szabó tanár ur Visegrad környékére is kivitte. Jelenleg Selmeccen tartózkodik, hol vagy 3 hetet tölt, aztán ismét Budapestre jön, innét Tokaj-Hégyaljára menendő szintén vagy 3 hétre.

Augusztusban Erdélybe be van jelentve Rath, egyetemi tanár Bomból, szintén régibb vulkáni képletek tanulmányozása szempontjából.

Meglátogatta továbbá hazánket ez év folytatában (június elején) M e t s c h n i k o f f Illés orosz tudós, és ifj. dr. D o r n, ki a nápolyi öbölben létesített állattani figyelő állomásnak igazgatója; Dorn úr látogatásának célja részben az is volt, hogy a magyar kormányt is rábirja néhány ösztöndíjnak ezen intézetbe való leküldésére — mint ezt a többi állam tette — hogy mily eredménnyel, az még ismeretlen.

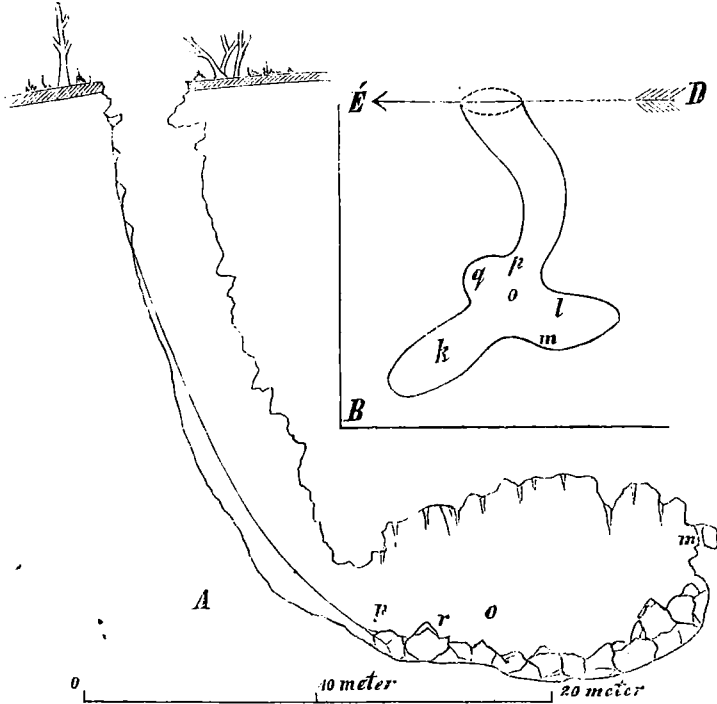
S. F. A német birodalom széntermelése. Németország a széntermelő tartományok között a második helyet foglalja el. Össztermelése 1866-tól 1875-ig 28, a 16 mill. metr. tonnáról 42,32 mill. tonnára emelkedett, tehát 7 év alatt 50,27%-al. — Németország szénbányáinak száma 1870-ben 1362-öt tett ki, melyek közül 560-ban kőszén, 820-ban pedig barnaszén termeltek. — Az egyes tartományokra nézve a részletesebb adatok a következő táblázatban foglaltatnak:

Tartományok	Term. 20 mázsányi metr. tonnákban				Összesen	
	kőszén		barnaszén			
	menyiség	%	menyiség	%	menyiség	%
Poroszország	29,523766	88.61	7,449638	82.61	36,973412	87.36
Szászország	2,946261	8.85	601448	6.67	3,547709	8.38
Anhalt	—	—	467454	5.18	467454	1.11
Bajorország	412412	1.24	12067	0.13	424479	1.00
Elsass-Lothr.	290205	0.87	2223	0.02	292438	0.69
Thüringiai tart.	14 79	0.04	249279	2.76	264058	0.62
Braunschweig	498	—	185295	2.06	185793	0.44
Schaumburg-Lippe	106770	0.32	—	—	106770	0.25
Hessen	—	—	46576	6.52	46576	0.11
Baden	11715	0.04	—	—	11715	0.03
Mecklenburg	—	—	4065	0.05	4 65	0.01
Oldenburg	2	—	—	—	2	—
	33,306418	100	9,018053	100	42,324471	100

Egy új barlang Pilis-Szántó mellett; a f. év június havában tudomásomra jövének még meg nem vizsgált barlang létezése a pilisi hegységben, siettem azt meg- szemlélni és röviden teszek itt ez utamról jelentést.

Litvay ur birtokán, Pilis-Szántótól ÉK-re, az ugynevezett Hosszúhegynek majdnem derekán, egy lyuk találtatott, melybe, merőleges volta miatt, bemászni nem vállalkozott eddigelő senki.

Eisdorfer ur kisérétében látogattam meg.

A barlang, mely az ugynevezett odvas barlangok*) csoportjába tartozik, a Pilis-Szántó környékén oly kitűnő mérvben kifejlett Dachstein-mészben fekszik.

Ugyanis Pilis-Szántóról ÉK-nek indulva, több kőbányára akadtunk, melyekben alsó oligocän homokkő, mely itt a

*) Lásd Koch Antal. „A csabánkai és solymári barlangok.“ Földtani Közlöny I 98. l.

Dachstein-mész közvetlen fedűjét képezi, töretik. Ezekről fel felé haladva, a Hosszúhegynek majdnem derekán egy alig három meter hosszú és egy meter széles lyukhoz értünk, mely faágakkal sűrűn be volt fedve, nehogy arra járó juhok s más állatok beleessenek. E galyak eltávolítása után egy majdnem merőlegesen lehatoló nyílás volt látható, melybe követ dobván, annak gurulása rövid idő múlva megszűnt, miből meglehetősen biztossággal következtethettük, hogy e merőleges nyílás nem igen nagy mélységben oly lejtőbe megy át, melyen a bedobott kő megállhatott.

A barlang megvizsgálására szükséges eszközökkel el lévén látva, kötelünket egy fához erősítve leereszkedtem, s midőn 22 meter mélységben biztosan állhattam (p) Eisdorfer urat szőlítottam fel a lejtővetelre; egynehány perc múlva ketten állottunk agyaggal bevont nagyobb mészkődarabokon, melyek a lejtőnek alapzatát képezik.

Mint hogy ezen természetes akna nyugatnak kanyarodik (alaprajz B.) a napvilágosságnak csak némi nyomát lehetett látni, a nyílást pedig, melyen lejtöttünk, épen nem.

A kötél mentében inkább lefelé hatolván, az üreg meglehetősen nagyobbodik (o) és számos, részint hófehér, részint kissé sárgás, egész 50 centm. hosszú stalaktitokkal van díszítve. Ezek közül különösen érdekesek a papírvékonyágú falakkal bíró, egész 15 centm. hosszú stalaktit-csővek, melyek vízzel lévén telve, e képződmények keletkezését igen kitűnően mutatják. De a stalaktitek (r) sem kiányzanak és több helyen, hol vízszintes repedések alkalmat nyújtottak, összenőttek, egész 25 centm. hosszú oszlopokat (m) alkotván.

Ezen, körülbelül hat meter magasságu üregből három irány felé léteznek kitágulások, melyeknek hosszabbika ÉNy. felé (B. k) lefelé gyöngye lejtővel vagy 5 meternyire terjed, a hol keskenyedik és végződik.

DNy. felé egy 4 meter hosszú (l) fölfelé, irányuló mellékág létezik, mely olyképen keskenyedik, hogy benne álló helyzetben előre hatolni nem sikerül; becsuszván itt is, a barlang végére érkezttünk. A harmadik É. felé irányuló ág (q) inkább csak a nagyobb, középső üreg kidomborodásának tekinthető.

A barlang hőfoka 11° C., mely hőfok állandónak látszik enni, mert 2 órán át tartó bennléltünk alatt legkevésbé sem változott.

Eltekintve azon vízcepppektől, melyek a stalaktitokról csüngnek és időnkint esnek le, a barlang száraz, miből következik, hogy számos repedésekkel kell hogy bírjon alapzatán, melyeken át, az eső alkalmával nagy mennyiségben befolyó víz ismét eltávozhatik.

A barlang ezen alakja folytán nem remélhattunk ősszervezetek csontjaira akadni, melyeknek hiánya hosszabb keresés után csakugyan be is bizonyult. Az I. mellékág végén egy fiatal róka koponyáját és több törzs- és végtag csontját találtam; a róka valószínűleg véletlenül e barlangba esve, onnan kijönni többé nem volt képes.

A midőn e rövid jelentésem által, a pilisi hegység eddig ismert barlangjait egygyel szaporítom, nem mulaszthatom el Litvay urnak köszönetemet kifejezni, a szives fogadtatás és támogatásért, miben részesülni alkalmam volt.

Wissinger Károly.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Szakgyűlés f. évi jun. hó 9-én.

Tárgyak :

1) Az első titkár Rybár Istvánnak „az Ung folyó bal partján elterülő trachythegység földtani szerkezete“ című értekezését olvasta fel (I. a jelen számba).

2). dr. Szabó József „Uj-Moldova némely eruptív krystallos kőzete“ címmel tartott felolvasást (I. a jelen számban).

3) A titkár a társulatba belépett új tagok neveit olvasta fel, ezek :

Achatz Mór m. k. bányatiszt, Schröder Rezső bányatanácsos s bányász. akad. tanár, dr. Schwartz Otto bányász. akad. tanár, Valkovits Antal m. k. bányag. fogalmazó, mindannyian Selmebányán, továbbá Hönig Vilmos r. kath. plébános ur Sz.-Antalon s végre sz. kir. Selmebánya városa.